

El Conservatori Superior de Música de les Illes: un centre pendent de resolució

Miquel Estelrich

RESUM

Aquest escrit pretén donar una visió general dels ensenyaments dels estudis musicals a les Illes, partint del desenvolupament dels centres i les seves problemàtiques actuals i proposar el disseny d'una piràmide educativa musical i, en darrer terme, presentar una valoració de futur dels conservatoris superiors i la seva integració a la universitat.

RESUMEN

El presente escrito pretende dar una visión general de las enseñanzas de los estudios musicales en las Islas, partiendo del desarrollo de los centros y sus problemáticas actuales y proponer el diseño de una pirámide educativa musical y, en último término, presentar una valoración de futuro de los conservatorios superiores y su integración en la universidad.

I. INTRODUCCIÓ

Encara que a les Illes Balears hi ha hagut, des del final del segle XIX, centres d'ensenyament musical, podem afirmar que la història de l'educació musical reglada comença amb la creació del Conservatori Regional de Música, el 1935.

Durant aquests vuitanta anys, podríem dir, en general, que els ensenyaments musicals han seguit una línia ascendent fins als nostres dies amb etapes més o menys desiguals. Diversos en són els motius, bàsicament esmentaríem els canvis de titularitat, que passen del Ministerio de Instrucción Pública, el 1936, a la Diputació Provincial, el 1977, i definitivament, el 1983, al Govern de les Illes Balears, i els canvis legislatius, entre els quals, pel que fa a l'educació musical, destacaríem principalment els decrets de 1917, 1942, 1966 i lleis com la LOGSE de 1990 i la LOE de 2006.

A aquests fets determinants, cal afegir-hi altres aspectes com la desigual disposició i implicació de les diverses persones que han dirigit les nostres institucions públiques i la major o menor eficàcia dels distints equips directius que han regit els centres.

La realitat, avui dia, és que l'ordenació dels estudis musicals a la nostra comunitat autònoma encara és una assignatura que hem d'acabar d'estructurar i, evidentment, de potenciar.

La popularització dels estudis musicals ha estat lligada, sens dubte, a l'evolució econòmica de les Illes Balears. Els estudis musicals, fins als darrers anys setanta, en línies generals, estaven reservats, principalment, a les famílies d'alt poder econòmic. Per tant, el nombre d'alumnes matriculats al Conservatori era ben reduït i també el nombre d'especialitats, ja que, bàsicament, només s'hi estudiava piano i violí, exponents de la música de saló.

Així i tot, cal dir que encara que el nombre d'estudiants de música era quasi insignificant, no ho era el nombre d'espectadors que assistien als esdeveniments musicals que es produïen a les Illes Balears. L'aparició del moviment simfònic que intentà Bartomeu Oliver, amb l'Orquestra Filharmònica

Balear, es consolidà amb l'Orquestra Simfònica de Mallorca, el 1947, i la Banda Militar. Tanmateix, la gran tasca de la persona més emblemàtica de la música mallorquina va dur-la a terme Joan Maria Thomàs, promotor de nombroses institucions a Mallorca, com la Capella Clàssica o el Festival Chopin de Valldemossa, la creació del Festival de Pollença, l'activitat concertística i lírica dels teatres Principal i Líric de Palma i, sobretot, del Teatre Principal de Maó, la creació de les delegacions de les Joventuts Musicals i de la professional Banda Municipal de Palma o la construcció del primer auditori important a Espanya, com va ésser l'Auditori de Palma, el ressorgiment del moviment coral i, d'altres esdeveniments de menys importància, que varen crear una xarxa de divulgació musical i cultural de primer ordre, que més prest o més tard, havia d'incidir en l'educació musical del nostre poble, tot creant una realitat i unes expectatives mai vistes a les nostres Illes i, fins i tot, algunes de capdavanteres en el panorama musical espanyol.

2. EL DESENVOLUPAMENT DELS CONSERVATORIS PROFESSIONALS DE MÚSICA DE LES ILLES BALEARS

A Palma, al final del segle XIX i al principi del segle XX, hi va haver diversos centres d'ensenyament musical, com l'Acadèmia de la Juventut Catòlica, dirigida per Guillem Massot, el Conservatorio Balear, dirigit per Pasqual Ribot, l'Escuela de Música de Palma, dirigida per Francesc Frontera de Valldemossa, professor de música de la reina Isabel II, una classe de música a la Institució Mallorquina de Enseñanza, que dirigia Alexandre Rosselló i que fou encarregada al pianista Andreu Torrens, o a la darrerria dels anys vint l'Acadèmia Municipal de Música, on ensenyava Antoni Torrandell. Aquests centres, encara que en el seu moment tingueren una certa presència social a Palma i que, a més d'impartir classes, organitzaven concerts i actes lúdics, varen tenir molt poca projecció i duraren pocs anys.

Tal com hem dit a la introducció, el Conservatori Regional de Balears, inaugurat el 1935, va ésser el que podem considerar com a primer centre d'ensenyament reglat. Per primera vegada, som davant un centre estable que, a poc a poc, va anar trobant el seu lloc dins la societat illenca. Era un centre en què figuraven com a mestres il·lustres músics illencs com Joan Maria Thomàs i Jaume Mas Porcel.

Durant quasi quaranta anys, el Conservatori va estar en una situació pràcticament d'estancament, fins a la creació del Govern de les Illes Balears, el 1983, que assumí la gestió del centre. Es varen començar a ampliar els contractes als professors i a augmentar el nombre de professors i d'especialitats. A més de tot això, hem de dir que durant aquests anys i fins al final dels anys vuitanta a les illes Balears es produí un creixement important de l'economia i un creixement notable de la població.

Al començament, i durant molts d'anys, al Conservatori només s'hi impartien les especialitats de piano i violí; a partir de 1975 s'ampliaren amb les de flauta, clarinet, cant i trompeta i fins a 1995 no s'ampliaren progressivament a totes les especialitats orquestrals. Com veim, una progressió totalment per darrere de les necessitats acadèmiques de la realitat musical de les Illes. Aquest procés, a les illes de Menorca i Eivissa i Formentera, va ésser molt més lent i, encara ara, és una necessitat musical l'ampliació de totes les especialitats simfòniques.

El 1978, el Conservatori comença a impartir l'especialitat de dansa, avui dia amb 236 alumnes. És incompreensible com encara no hi ha un Conservatori Professional de Dansa, amb un edifici propi i una projecció que fes preveure en pocs anys un centre superior de dansa a les Illes Balears. El 2015 és una necessitat cultural i acadèmica imprescindible.

No succeí el mateix amb els estudis d'art dramàtic. Si bé el 1980 es començaren a impartir aquests estudis, sis cursos més tard desaparegueren. Molt més tard, el Govern de les Illes Balears creà, el 2005, l'Escola Superior d'Art Dramàtic (ESADIB).

A Menorca i a Eivissa es creen, el 1980, les delegacions del Conservatori Professional de les Illes Balears, com a fruit d'un procés de transformació d'una escola creada per iniciativa de les Joventuts Musicals de Maó i, a Eivissa, d'una escola privada de música. Després de dependre del Conservatori de les Illes Balears, el 2000, es transformen en conservatoris professionals independents, millorant, així, substancialment en gestió i organització.

El 2006, l'Ajuntament de Palma crea el Conservatori Elemental i, finalment, el 2013, es crea el Conservatori Professional de Felanitx de gestió principalment municipal.

L'evolució del nombre de professors ens pot indicar en certa manera l'evolució dels centres. El 1935, el primer claustre estava format per sis professors, el 1985 n'hi havia trenta-un i, actualment, el claustre del Conservatori Professional de Palma en té cent desset, trenta-sis el de Menorca, vint-i-cinc el d'Eivissa i sis el de Formentera.

El nombre d'alumnes de música matriculats el curs 2014-15 són els següents:

Conservatori	Total alumnes	Grau elemental	Grau mitjà
Professional de Mallorca	581	261	342
Professional de Menorca	272	133	139
Professional d'Eivissa i Formentera	254	165	89
Elemental de Palma	80	80	-
Professional de Felanitx	103	64	39
	1.290	703	587

3. LA IMPORTÀNCIA DE LES ESCOLES DE MÚSICA EN EL DESENVOLUPAMENT MUSICAL DE LES ILLES BALEARS

Sense menysprear la tasca que durant dècades s'havia fet en molts d'àmbits, podem dir que el procés d'expansió de les escoles de música als pobles de les illes comença en els primers anys de la democràcia, en què les corporacions locals comencen a ésser conscients de les seves noves atribucions i competències pel que fa a gestió administrativa i comencen a assumir una part important del cost econòmic i de gestió d'aquests centres i d'altres manifestacions culturals i educatives.

Al voltant de les bandes municipals de música, a partir sobretot de devers 1975, es varen a començar a crear les escoles de música, a fi que els joves adquirissin uns coneixements i una formació musical i que més prest o més tard es poguessin integrar en aquestes formacions.

El model de referència i de gestió que se segueix és el de les societats musicals del País Valencià. Durant aquests anys, a Mallorca, és important la tasca que realitzaren molts de músics d'origen valencià de la Banda Municipal de Palma i també una part del professorat del conservatori i una part del professorat local que ja hi impartia classes.

A les escoles de música, per tant, bàsicament s'hi impartien les especialitats d'instruments de vent i piano.

El procés d'expansió és tan gran que, devers 1985, pràcticament tots els pobles de les illes ja tenen la seva escola i, fins i tot, alguns dels pobles més rics amb diversos nuclis de població costaners, en disposen d'unes quantes.

Aquest fet i la pressió dels ajuntaments perquè el Govern s'implicàs ajudàs econòmicament, a fi d'assumir aquestes competències, fan que, el 1986, el Govern creï la Xarxa d'Escoles de Música de les Illes Balears. D'aquesta manera, el Govern volia assumir el paper de regulador i d'orientador d'aquest procés en expansió. La majoria de les escoles municipals s'adheriren a la Xarxa. Els requisits d'entrada eren molt bàsics i, a canvi, el Govern els aportava una petita subvenció econòmica.

El nivell artístic de les escoles anava en augment fins al punt que en algunes s'hi realitzaven estudis o activitats més propis de conservatoris que d'escoles de música, rivalitzant entre si pel que fa al nivell del professorat, el nombre de matrícules, d'especialitats instrumentals o, fins i tot, com va ésser el cas de l'Escola Municipal de Santanyí, amb la creació dels Cursos Internacionals de Música (1988-1996), de repercussió nacional als quals feien classes prestigiosos solistes de referència internacional.

Les escoles en aquests anys anaren augmentant el nombre d'especialitats instrumentals i algunes, a més dels instruments de vent i piano, començaren a introduir estudis d'instruments de corda.

El nombre d'alumnes matriculats als conservatoris de les Illes Balears eren aproximadament de mil alumnes oficials i cinc mil alumnes lliures, la gran majoria alumnes de les escoles de música. Tal va ésser el nombre d'estudiants que es formaven en aquestes escoles que a Mallorca, el Govern, decidí que els professors del conservatori es desplaçassin a realitzar els exàmens a diversos pobles. Entre els anys 1985 i 1992 va ésser el moment culminant d'alumnes matriculats i de nombre d'estudiants de música a les illes Balears.

Com a anècdota curiosa, cal dir que a la darrerria dels anys vuitanta es venien a les Illes uns cinc-cents pianos nous anuals, una xifra realment molt elevada atesa la població de les Illes Balears.

Aquest procés de creixement afavorit pels ajuntaments va representar, sens dubte, una millora musical a tots els nivells i, sobretot, un augment de qualitat de les agrupacions instrumentals i la creació d'altres.

Amb l'aprovació de la LOGSE el 1990, es produeix un abans i un després en l'educació musical a la part forana amb conseqüències que explicarem a continuació.

4. LES REPERCUSSIONS DE LA IMPLANTACIÓ DE LA LOGSEA LES ILLES BALEARS

L'aprovació de la LOGSE, el 1990, va significar un abans i un després en l'educació musical a les Illes. La Llei definí els tipus de centres i els graus d'ensenyament que podia impartir cada centre, separà definitivament els estudis de grau superior, va establir un nou currículum, augmentà considerablement els temps lectius de les especialitats i, entre moltes altres aportacions legals, suprimí la matrícula lliure.

Tot el que pareix a priori positiu, ho va ésser només en part. Era una llei pensada per a les grans ciutats o per a ciutats i pobles amb plena consciència del que representen els estudis musicals. A les illes Balears, va representar un greu retrocés que avui dia no hem sabut o no hem volgut reconduir.

En relació amb les escoles de música, podem dir que afectà bàsicament els alumnes que una vegada acabats els estudis de grau elemental volien seguir els estudis de grau mitjà. La Llei, a partir d'ara, només preveu la matrícula oficial. D'aquesta manera els alumnes ja no poden anar a examinar-se als conservatoris i els que volen seguir amb els estudis de grau professional han d'anar obligatòriament a estudiar als conservatoris. Per tant, obliga els alumnes de la part forana a desplaçar-se a Palma, Maó o Eivissa, tres o quatre dies per setmana. Un fet totalment inassumible per a la majoria de les famílies. A Mallorca, pràcticament limita els estudis professionals de música als alumnes residents a Palma o en localitats properes. Per tant, es va produir una disminució considerable del nombre d'estudiants de grau mitjà i un desequilibri dels nostres estudis.

D'altra banda, el nou currículum de la LOGSE obliga les escoles que volen impartir el grau elemental de manera reglada a un petit augment de les hores lectives amb el consegüent cost econòmic. Quant al reconeixement dels estudis, el Govern de les Illes Balears aprova un decret que permet a les escoles reconegudes atorgar el certificat d'estudis elementals. Així mateix, hem de fer observar l'escàs valor d'aquest certificat que abans era un títol.

En els conservatoris, els afectes són ben diferents. L'augment dels temps lectius fa reduir el nombre d'alumnes oficials als centres i augmentar el nombre d'alumnes que sol·liciten plaça als conservatoris. El Govern, durant aquests anys de transició dels plans d'estudis, va dotar els conservatoris de més professorat per tal d'assumir aquesta major demanda, però ho ha de fer compensant musicalment els centres en relació amb les especialitats instrumentals i no cedint a les demandes de les preinscripcions. Per primera vegada es realitzen proves d'accés. Al voltant de 1985, hi havia a Palma unes llistes d'un milenar de sol·licituds per ingressar als estudis oficials.

En aquest moment, en què el Conservatori no pot assumir la gran demanda d'alumnes que volen estudiar música, es comencen a crear nombroses escoles de música privades, sobretot a Palma, que a poc a poc van demanant l'homologació a l'Administració.

El darrer problema important que afectà ben directament els estudiants de música de les Illes Balears va ésser la nova regulació de les titulacions musicals. És a dir, si en l'anterior pla d'estudis de 1966, el títol professional era equivalent a una diplomatura universitària i el títol superior a una llicenciatura, ara desapareix el títol professional i l'únic títol que queda amb validesa acadèmica és el títol superior de música.

L'aplicació de la LOGSE deixà l'alumnat balear que havia de començar els estudis de grau professional en una difícil situació, ja que el Conservatori no els podia oferir, a partir d'aquest moment, cap tipus de titulació. Per tant, a les illes Balears, a partir de 1990 ens quedam sense la capacitat d'atorgar cap títol de música d'acord amb la nova llei, atès que el Conservatori de les Illes Balears només tenia la categoria de professional, i no de superior.

A manera de parèntesi, vull afegir que a la vista de la pressió dels conservatoris professionals d'Espanya, s'ha mantingut incomprensiblement la denominació de «professional» referida a uns estudis que no condueixen a un «exercici professional», i per això, habitualment es confonen els centres en molts d'àmbits, socials, periodístics i fins i tot dins la mateixa administració educativa. Per tant, els estudis de grau «professional» són estudis de grau mitjà i els estudis «superiors» són els que condueixen a l'exercici professional, amb una titulació equivalent a tots els efectes als estudis universitaris.

Per tant, el Govern balear es troba amb un problema que només pot resoldre amb la creació d'un conservatori superior de música.

5. L'OBLIGADA CREACIÓ DEL CONSERVATORI SUPERIOR DE MÚSICA DE LES ILLES BALEARS

La mateixa dificultat que passava a la part forana amb els alumnes que començaven els estudis de grau mitjà que s'havien de desplaçar a Palma, Maó o Eivissa, la trobarem amb els alumnes que, una vegada acabat el grau professional, volien seguir els estudis superiors a la península.

El pla d'estudis de 1966 permetia la matrícula com a alumnes lliures, o bé com a alumnes oficials amb l'obligació de desplaçar-se a la península (un o dos dies per setmana eren suficients per la càrrega lectiva). Amb l'aplicació del currículum del nou pla d'estudis, atesa la quantitat de noves assignatures i l'augment important d'hores lectives, els alumnes estan obligats a residir a la península.

Per donar sortida a totes aquestes persones que volen cursar els estudis superiors de música, el Govern, crea el 1999 el Conservatori Superior i Professional de les Illes Balears.

De manera apressada, el crea d'una forma de molt dubtosa legalitat aprofitant que encara quedaven alumnes del pla d'estudis antic. No crea cap centre nou, sinó que incorpora els estudis superiors de música al Conservatori Professional. Això vol dir amb els mateixos professors, la mateixa administració, el mateix edifici, etc. Precisament, una de les novetats de la nova llei és la separació dels centres superiors de música dels centres professionals.

Aquesta situació, que es prolonga durant dos anys, és regularitzada el 2001 amb la creació del Conservatori Superior de Música de les Illes Balears.

Com que és un centre de nova creació i de titularitat autonòmica, s'aposta per un nou model de gestió seguint les línies d'organització dels centres superiors europeus.

D'alguna manera, es varen poder eludir, en part, les dinàmiques administratives, laborals i d'organització acadèmica que ja hi havia. Tres són els nous centres que a Espanya segueixen d'una forma més o manco similar el mateix format, Catalunya amb l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), el País Basc amb el Centro Superior de Música del País Vasco (Musikene) i el Conservatori Superior de Música de les Illes Balears. En poc temps, aquests centres, regits fer fundacions públiques, es converteixen en els referents de l'educació musical superior de l'Estat espanyol.

El Conservatori Superior començà impartint poques especialitats i amb els anys les ha anades augmentant fins a oferir un ventall propi dels centres d'aquest nivell, és a dir ensenyament d'especialitats instrumentals simfòniques, a més de piano, composició, pedagogia i musicologia i, a més, també s'afegeix com a titulació pròpia l'especialitat de música tradicional de les Illes Balears. Per diverses raons, aquesta especialitat es va eliminar recentment.

L'aspecte més interessant d'aquest nou model era la flexibilitat en el règim laboral del professorat. S'apostà per tres figures de professor que, seguint el model universitari, s'adaptaven a les nostres necessitats acadèmiques: el professor titular, el professor col·laborador i el professor convidat.

La flexibilitat administrativa que ens ofería aquest model de gestió ens permetia adaptar-nos a un currículum molt ampli i obert comptant sempre amb el professorat que s'ajustà idòniament als perfils requerits per a cada assignatura, així com la col·laboració de figures molt rellevants que, d'una altra manera, hauria estat quasi impossible encaixar en el tradicional model de gestió.

L'objectiu era ben clar, una aposta per la qualitat. Només d'aquesta manera el Conservatori podia existir en una comunitat en què encara restava per fer una reforma en profunditat dels estudis musicals.

Després d'uns durs processos de selecció, es va anar consolidant un claustre en el qual trobam una part dels millors solistes i pedagogs espanyols. En poc temps, el centre era considerat com un referent a l'Estat espanyol i això va fer que, prioritzant l'alumnat de les illes Balears, vinguessin a estudiar a Mallorca alumnes de tot l'Estat espanyol i de l'estranger.

A poc a poc, així com s'ampliaven les especialitats s'anaven creant agrupacions dins el centre, com l'Orquestra Simfònica del Conservatori Superior i grups de cambra, i es produïen accions importants, com la creació de les Edicions del Conservatori Superior, amb l'objectiu de recuperar el patrimoni musical de les Illes, cursos de col·laboració amb els conservatoris de Menorca i Eivissa, esdeveniments musicals a totes les Illes, etc. En pocs anys, el Conservatori Superior de les Illes Balears gaudia de reconeixement, prestigi i projecció exterior ben reconegut a l'Estat espanyol.

L'evolució en xifres del Conservatori Superior no deixa dubtes del nivell de gestió que es va fer durant els primers anys.

El Conservatori començà el curs 2001/2002 amb uns noranta alumnes, aquestes xifres anaren augmentant fins al curs 2007/2008, en què comptava amb 254 alumnes.

La crisi econòmica ha afectat seriosament la gran majoria d'institucions públiques. Molt s'ha parlat dels retalls en educació dels darrers governs, però pel que afecta el Conservatori Superior, les decisions polítiques han fet que les retallades siguin realment molt més dures que a la resta de centres educatius o a la Universitat. És a partir d'aquí, que es prenen una sèrie de decisions desafortunades que provoquen unes repercussions molt dolentes que han desestabilitzat el centre.

Un dels principals errors va ésser la supressió del professorat convidat. Aquest fet ocasionà un descens del nivell artístic que provocà que una part de l'alumnat es plantejàs seguir els estudis superiors en altres centres de la península o de l'estranger, i també una dificultat per atreure nous alumnes.

Amb l'eliminació del professorat convidat i d'altres d'associats, s'ha intentat repartir algunes de les assignatures que aquells impartien, amb el millor criteri que els equips directius han pogut, entre el nucli reduït de professorat titular. Així, ens trobam la barbaritat d'augmentar l'horari lectiu en un centre superior fins a deu hores. A més, s'han fet impartir al professorat titular assignatures que en molts de casos, amb tota la bona fe i la millor actitud, no estava musicalment preparat per impartir-les, amb la consegüent baixada de la qualitat educativa.

Aquest fet mai no s'hauria plantejat dins l'àmbit universitari. Per tant, una vegada més, els responsables de l'Administració, han demostrat poca sensibilitat i greu desconeixement del que representa un centre superior.

La nul·la preparació dels darrers gerents ha generat accions gairebé esperpèntiques, com per exemple un nou edifici emblemàtic de la ciutat totalment deixat, sense capacitat de fer-hi un manteniment mínim, sense dotació de material imprescindible d'aula, la impartició de les classes amb instruments sense un manteniment idoni, un edifici saturat que acull també el Conservatori Professional, motiu constant de friccions entre els dos centres, minimització de les activitats bàsiques en relació amb els diversos conservatoris professionals de les illes Balears, i una gestió de personal poc sensible.

La capacitat jurídica de la Fundació que li permet establir convenis amb empreses públiques i privades ha estat una de les gestions absents, a més de la incapacitat per gestionar un auditori emblemàtic per a la ciutat, amb una programació pròpia, tal com es va plantejar en el moment de la seva construcció.

Pel que fa a les taxes acadèmiques, cal dir que el preu dels crèdits ETC són, juntament amb l'ESMUC de Catalunya i el Real Conservatorio de Música de Madrid, els més cars de l'Estat espanyol. Dels 7,17 € que es paguen a Andalusia, 9,24 € a València, 26,47 € a Musikene, arribam a les Illes Balears, on superam pràcticament tots els conservatoris superiors amb 32,25 €, amb excepció de l'ESMUC

que en cobra 39,47 €. Això vol dir que en primera matrícula el curs de 60 crèdits ETC a Andalusia costa 430 euros i a les Illes Balears 1.935 euros.

En resum, si ens atenem a la realitat artística i musical del nostre centre, les taxes elevades, el cost afegit de la insularitat i les despeses dels trasllats, fan en conjunt que el Conservatori Superior de les Illes Balears sigui en aquests moments un centre poc atractiu per fer-hi els estudis musicals i provoca un desviament de l'alumnat cap a altres centres espanyols o estrangers.

La realitat és que dels 254 alumnes matriculats el curs acadèmic 2007/2008 hem anat progressivament baixant a 133 el curs 2014/2015 i les previsions per al de 2015/2016 es mouen devers els 110 alumnes.

6. REESTRUCTURAR LA PIRÀMIDE MUSICAL A LES ILLES BALEARS

La realitat dels diversos centres mereix, avui dia, un replantejament per tal de reestructurar la piràmide dels estudis musicals a les illes Balears.

El 2002, la Conselleria d'Educació i Cultura va fer una planificació que, per diverses raons, mai no es dué a terme i que, a parer nostre, s'hauria de recuperar, revisar, actualitzar i aplicar de manera immediata.

Les accions que es proposen són les següents:

- Les escoles de música han d'assumir tot l'ensenyament del grau elemental de música.
- La desaparició del grau elemental de música dels conservatoris professionals de les Illes, tot potenciant prèviament les escoles de música.
- S'ha de plantejar si realment ho paga seguir amb els estudis reglats del grau elemental, ja que suposa un elevat cost econòmic afegit. A Catalunya i al País Basc l'ensenyament elemental es fa de manera no reglada.
- L'Ajuntament de Palma ha d'assumir l'ensenyament elemental de la música al seu terme. S'hauria de plantejar per primera vegada la creació d'un nombre d'escoles de música suficients per cobrir els diversos districtes de població de la ciutat.
- Els ajuntaments, amb molt d'esforç, han anat conservant, però reduint, les aportacions econòmiques. S'ha de replantejar si seguir amb la privatització de la gestió de les escoles de música és el camí més adequat o, com a servei públic que són, seria millor que els ajuntaments començassin a gestionar-les i a dotar-les d'uns mínims estables de professorat que aportassin més qualitat, implicació i estabilitat als centres.
- La creació d'una desena de conservatoris professionals a les Illes que ofereixin estudis de grau mitjà als alumnes, amb una distribució geogràfica i d'especialitats instrumentals ben repartida.

- Separació del Departament de Dansa del Conservatori de Mallorca i creació del Conservatori Professional de Dansa.

7. EL FUTUR DEL CONSERVATORI SUPERIOR

El principal problema dels conservatoris superiors és en el fet que tant la LOGSE (1990), com la LOE (2006), ubiquen i mantenen els ensenyaments musicals superiors en el marc no universitari. I aquí consideram que és el greu error legislatiu que ha donat gairebé tots els maldecaps als gestors musicals i a les administracions públiques.

Però per entendre això, hem de retrocedir a 1970, en què s'aprova la Llei general d'educació, coneguda com la Llei Villar Palasí. Aquesta llei proporcionava a les escoles d'arts i a tots els ensenyaments artístics i tècnics la possibilitat d'adscriure's a la universitat.

Els directors dels pocs conservatoris superiors que hi havia a Espanya de titularitat estatal en aquells anys, Madrid, València, Sevilla, Còrdova, Múrcia i Màlaga, varen rebutjar aquesta possibilitat d'integració al sistema universitari. En canvi, les escoles de belles arts i d'altres tècniques sí aprofitaren aquesta oportunitat històrica i després d'un període d'adequació, el 1978, es transformaren en facultats universitàries.

Per tant, els conservatoris superiors varen quedar a l'espera d'una nova regulació que no va arribar fins a 1990, amb la LOGSE, que ens va situar dins l'àmbit de l'ensenyament secundari. Una vegada més, l'Administració ens va relegar a una categoria professional que no correspon a la d'un centre superior.

El fet de no incorporar-se a la universitat en el seu moment fa aflorar avui les conseqüències, de manera que ocupam una petítíssima part d'un àmbit acadèmic en el qual convivim amb tots els nivells d'educació general i en el qual, per tant, les nostres particularitats i necessitats són difícilment ateses per l'administració educativa.

El 1999, els ministres d'educació dels països de la Unió Europea, a més de Rússia i Turquia, signaren una declaració en què s'intenta definir un nou espai europeu d'ensenyaments superiors. En aquest document, hi ha, evidentment, els estudis musicals superiors.

La LOU (2001) i la LOMLOU (2007) possibiliten l'adscripció, o si escau, la integració dels estudis d'ensenyaments artístics a la universitat. Això fa que algunes universitats comencin a explorar aquesta opció i a incorporar titulacions de contingut més aviat teòric.

Pel que fa a les titulacions ens trobam que els estudis superiors musicals espanyols estan «equiparats a tots els efectes» a les llicenciatures universitàries.

El Govern de l'Estat, en un intent d'adaptar i resoldre el problema de les titulacions expedides pels centres superiors d'ensenyaments artístics, aprovà un reial decret (RD 1614/2009) pel qual es

permet atorgar títols de grau als centres superiors d'ensenyaments artístics, això vol dir: escoles d'art, de restauració i disseny i els conservatoris de música, dansa i art dramàtic.

Resulta, però, que el Tribunal Suprem resol, el 2012, uns recursos presentats per cinc associacions contra l'esmentat Decret, tot dient que, encara que se'ns reconeix la nostra ubicació dins l'Espai Europeu d'Educació Superior, ens impedeix expedir el títol de «grau» que atorga la universitat.

Aquesta sentència és molt greu, perquè crea una indefinició sobre el que feim en aquests moments que afecta, fins i tot, l'ésser mateix dels centres i que obre molts interrogants en l'àmbit legal i de reconeixement dels nostres estudis fins i tot en l'àmbit europeu. A Espanya, en aquests moments, ens trobam títols de «grau» de musicologia expedits per algunes universitats espanyoles i títols de «?» expedits per conservatoris superiors.

Creiem que és un bon moment perquè ens plantegem ja ben seriosament la integració a la universitat. És una demanda generalitzada, encapçalada per molts dels claustres de professors de centres artístics arreu d'Espanya i per diverses plataformes educatives. Sens dubte, a parer nostre la universitat és el marc natural dels nostres ensenyaments. Aquest pas es pot fer de moltes maneres. Evidentment hi haurà una transició i una adaptació no gens fàcil, però tenim el camí molt més clar que el que tingueren les escoles de belles arts en el seu moment.

Molts dels principals problemes que en aquests moments tenim quedarien en poc temps resolts, ja que hi hauria:

- La normalització absoluta i inequívoca dels títols de grau, màster i doctor dins el sistema universitari i l'espai europeu d'educació superior, no com ara que són ambigüament «equivalents».
- L'adquisició d'un estatut d'autonomia des del punt de vista organitzatiu, acadèmic i social, no com ara que som gestionats amb estructures d'ensenyament secundari.
- Més llibertat i flexibilitat per a l'adaptació dels plans d'estudis dins l'autonomia universitària.
- Accés al doctorat i als circuits d'investigació i també accés a beques i ajuts del sistema universitari.
- Avaluació i acreditació externa dels plans d'estudis, dels títols i del professorat.
- Integració del professorat dins el cos docent universitari, que es transformaria en una millora a tots els efectes.
- Un canvi de l'estructura de funcionament.
- Equipament i infraestructura necessaris per a la investigació.

En definitiva, tot això suposaria una revaloració important de la música dins la nostra societat.

A Espanya, en aquests moments, hi ha vint-i-tres conservatoris superiors de música. Unes quantes comunitats autònomes en tenen més d'un. A les Illes Balears per població, per la seva història musical, per les distintes insularitats i per molts d'altres motius, que no cal exposar ara, necessitam un centre superior musical de qualitat que s'adapti a les nostres necessitats.

Per tant, el pròxim Govern de les Illes Balears està obligat a prendre unes mesures urgents que condueixin a una reactivació del Conservatori Superior, màxima institució musical acadèmica a les Illes, en cas contrari, el futur del Conservatori Superior és molt incert.